СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 301. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 26. грудня, 1929. VOL. XXXVII. No. 301. Jersey City, N. J., Thursday, December 26, 1929. THREE CENTS.

ДОМАГАЄТЬСЯ ФОРСОВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ З БОКУ ГУВЕРА

СЕНАТОР ГЕРИС З ДЖОРДЖІЇ КАЖЕ, ЩО ГУВЕРА ВИБРАНО ЯК СУХОГО И НАРІД ЖДЕ НА ВИСЛІДИ В СПРАВІ ФОРСОВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 24. грудня. — Сенатор Герис домагається усунення судді Павла Мек Кормика з членства в назначеній Гувером Комісії для охорони права. Суддя Мек Кормик мав заявити в Лос Енджелес, що тепер ломлять закони з рамени уряду, бо прогибіційні агенти переводять ревізії по домах без варантів. З тої заяви сенатор Герис заключає, що суддя є ворогом прогибіції, та що він не повинен сидіти в комісії, яка має збирати дані щодо прогибіції. Дотого, казав Герис, і ціла комісія нічого не варта, бо вона досі не здала жадного справоздання й як так далі піде, то не здасться його й до 50 літ. А вину за це понесе президент Гувер, бо він виступав підчас виборів як сухий і заповів, що зробить порядок з прогибіцією.

ПЕРЕДСВЯТОЧНИЙ НАЇЗД.

ВАШИНГТОН, 24. грудня. — Наслідком переведеної ревізії в пошукуванню за святочними алькоголічними напитками сконфісковано 1,000 ґальонів віски й арештовано 45 людей.

НЮ ЙОРК СПОКІЙНИЙ ЗА ГОРІВКУ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Бутлеґери навезли стільки горівки й инших напитків, що стане для всіх. Дотого цього року продають дешевше як звичайно, бо не хочуть держати довго алькоголю на складі, бо бояться ревізії.

БАНДИТИ ГУЛЯЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Перед самими святами бандити бушують як ніколи давними часами. З усіх сторін доносять про напади і грабіжі. Між иншими забили клерка в склепі з черевиками, коли він не хотів віддати бандитам перстеня, який йому дала на памятку його жінка, коли лежала на смертній постелі. Перстень і так не представляв майже ніякої вартости.

ВИЛБУР АПЕЛЮЄ ДО СОВІТІВ.

ВАШИНГТОН, 24. грудня. — Секретар внутрішних справ Вилбур віднісся до совітського правительства в Москві з проханням, щоби дали поміч у пошукуванню за американським летуном Іайлсоном, котрий пропав у Сибірі, коли ратував инших. Секретар стейту Стимсон дав згоду на той крок Вилбура.

КУДИ ЙДУТЬ ДАРУНКИ З АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Почта подає, що найбільше святочних дарунків у виді грошевих посилок вислано з Америки до Ірляндії, а потім до Англії й Німеччини.

СМИТ ЯК „САНТА КЛОЗ".

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Бувший ґовернор Алфред Смит роздавав дарунки малим дітям у шпиталю „Бікмен Стріт Госпител". З того мали добру забаву діти і ґовернор.

ДАРУНОК ДЛЯ ВЯЗНІВ.

ОССИНІНҐ (Ню Йорк), 24. грудня. — 2,000 вязнів жде на Різдво, бо в той час приходять уласкавлення від ґовернора. Цього року надіються його дістати трох вязнів, котрі засуджені на досмертну вязницю.

СТРАЙК КРАВЧИНЬ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — З першим січня 1930 року треба надіятися страйку кравчинь. Страйкуватиме яких 45,000 робітниць.

ЛЬОЯЛЬНІСТЬ ПОПЛАЧУЄ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Мейор Вокер назначує Джана Гайлена суддею Діточого Суду в Квинс. Гайлен був давніше мейором міста й хотів кандидувати знову на мейора. Тому, що відступив від кандидатури і підпирав демократичний тикет, дістає тепер в нагороду місце судді.

ЗАМКНУЛИ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ РЕСТОРАН.

АДВОКАТ ВІРИТЕЛІВ КАЖЕ, ЩО ЗАРЯД НЕ ПЛАТИВ ЗА ТОВАРИ, А ГРОШІ ВЖИВАВ НА ПОПЕРТЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРЕСИ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Хто тільки переходив біля будинку 26—28 Юніон Сквер, той бачив там завжди цілу хмару молодих Жидів обох полів, які між собою розмовляли і дискутували. Це були комуністи, котрі приходили до „Пролектос Кооператив Ресторан". Той ресторан тепер замкнено, а на вивішеній таблиці зазначено, що сталося це по причині „реорґанізації". Та виходить, що його замкнено, бо заряд ресторану не поплатив боргів за каву, тіста й инші продукти. Так твердить Бенямин Ґрелер, адвокат тих, кому ресторан завинив, а не поплатив. Ґрелер твердить, що ресторан розвивався дуже добре, але зарядці не платили за товари, а давали гроші на допомогу комуністичній пресі, а саме для „Дейли Воркер" і „Фрайгайт".

НАГОРОДА ЗА ЧЕСНОТУ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — Мисс Мері Сулліван, яка служить у готелю „Ґовернор Клинтон", передала за час своєї служби кількадесять тисяч долярів, які гості залишили в кімнатах. Ось недавно віддала одному гостеви $2,000, які він залишив під подушкою, а сам виїхав до Филаделфії. Заряд готелю вручив Мисс Суліван срібну медалю і дав їй подвійну місячну платню в нагороду за її чесноту.

2,000 МИЛЬ НА ГОДИНУ.

НЮ ЙОРК, 24. грудня. — До Америки прибув з Німеччини Фриц фон Опель, відомий винахідник ракетового автомобіля. Він твердить, що незабаром буде можна летіти літаками, які роблять 2,000 миль на годину.

КРАЇНА ДИВА.

Загадкове явище в Радянській Росії твориться тепер. Кажуть, що продукція всього зростає, а міжтим недостача товарів, потрібних для населення, також зростає не лише в селах, але й у Москві.

Кореспондент „Ню Йорк Таймс", Дюранті щоби знайти два убрання теплої білизни, потратив цілий день у Москві, поки знайшов хоч одне убрання й то такої якости, що воно не витримає два рази прання. В Росії 10 мілїонів населення має все, 20 мілїонів дещо потрібне, а вся маса 140 мілїонів зовсім не задовольняє своїх потреб.

НЕ ВИДАДУТЬ.

Бельґійський посол в Ріо де Жанейро домагався, щоб Бразилія видала одного Москаля і його жінку народности польської. Згадані мали допуститися якихсь грошевих гріхів в Антверпії (Бельґія) і втікли до Бразилії. Найвищий трибунал бразилійський спротивився цьому і не позволив на видачу.

ГРОМАДСЬКІ ПОЛІЦІЯНТИ — ЗЛОДІЯМИ.

В Жовкві викликало велику сензацію викриття злодійської шайки, яка вже віддавна „урядувала" в місті, а якої ніяким чином не можна було зловити. На днях поліція впала на слід цеї банди, при чому виявилося, що злодіями були самі городські поліціянти, які з успіхом в цей спосіб „доповнювали свої доходи".

СВИНІ НАЙБІЛЬШОЮ ПЕРЕШКОДОЮ ПРИ ПЕРЕГОВОРАХ.

При теперішних польсько-німецьких переговорах над торговельним договором найбільшою перешкодою є польські свині. Поляки хотілиб їх вивозити до Німеччини якнайбільше, а Німці противно, хотілиб спроваджувати якнайменше. Крім того Німці годяться пускати польські свині лише до кількох німецьких великих різень, там їх бити і звідти продавати торговцям, а Поляки знову домагаються, щоби їх свині могли живі продаватися по цілій Німеччині. Можливо, що через свині знову переговори розібються, так як нераз вже через них розбивалися.

ЖОВНІРИ ВБИЛИ СВОГО ОФІЦИРА.

В Куритибі (Бразилія) склався нещасний випадок, а жертвою впав офіцир від поліції, Франсіско Перейра де Соуза. Він упав трупом таки від своїх власних жовнірів поліційних. Коли офіцир прийшов з дочкою і зятем до одного ресторану, чотирох пiдпитих жовнірів приступило до нього з просьбою, щоб заплатив їм напиток. Офіцир заплатив, але казав жовнірам іти до касарні. За той час офіцир пішов до иншого ресторану. Та і тут прийшли ті самі жовніри і домагались знову напитку. Офіцир відмовив і візвав поліцію. Заки прийшла поліція — жовніри повтікали, але ждали коло його мешкання. І справді, коли офіцир вертав домів, напали на нього ті самі жовніри. Один з них, Цезар, ножем задав офіцирови рану, від якої він помер. Виновників арештовано.

НАСЛІДКИ НЕОБЕРЕЖНОЇ НОВИНКИ.

В жидівському часописі у Вильні, „Момент Курієр" і була поміщена новинка, що робітник Томчак збожеволів і робив ріжні авантури. Ніби нішо. Тимчасом новинка виявилася фальшивою і робітники, товариші Томчака, не довго думаючи, напали на редакційний льокаль, цілковито його здемолювали й важко побили редакторів, так що начального редактора перевезено до лічниці. З трудом поліція розігнала розярену товпу.

САНТОС У ТРЕВОЗІ.

Мешканці Сантоса (Бразилія) не забули ще страшної катастрофи торічної, а тепер грозить містови нове нещастє. Гора, так зв. „Монте серрат", валиться знова. Префектура зачинила богато домів.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ПЕРЕВЕСТИ КОСТИ МАРКСА ДО МОСКВИ.

Берлінські газети пишуть, що Комуністичний Інтернаціонал робить заходи, щоби перевести тлінні останки комуністичного пророка з Англії до Москви. Досі рідня Карла Маркса противилася цьому, оправдуючи свій спротив тим, що большевики нарушили науку Маркса. Тепер большевики хочуть знову прохати родину про дозвіл на перевезення і сподіваються, що такий дозвіл дістануть, бо теперішній робітничий уряд попре їх прохання. Тлінні останки Маркса спічнуть на Червоній площі в Москві.

ШУКАВ ЛЕГКОГО ХЛІБА.

Італієць Кампаніле шукав легкого хліба, тож пішов на село людей дурити. Недалеко міста Тоскани розійшлася чутка, що в однім оливнім саді зявилася Мати Божа. Сейчас прибігли вірні, щоби побачити це чудо. Але Мати Божа здається не мала часу там сидіти і пішла собі та попросила мабуть пана Кампаніле, щоби він її заступив. Тому то й не бачили вірні самого чуда, але лише якогось пана в чорнім убранню. Він стояв коло дерева й глядів у порожнечу. Коли вже було досить вірних довкола, тоді він проголосив наказ святої. Мати Божа бажає, щоби вірні збудували на цьому місці церкву й наказала йому, щоби він зібрав на цю ціль гроші. Мати Божа не ограничилася лише на те одно місце в оливнім саді, але зявлялася в цілій Італії. Звичайно не було її, а пан Кампаніле передавав її бажання і мав вже навіть цілий штаб співробітників. Одного дня підійшов Кампаніле надто близько до Риму. Його співробітники построїли в ліску на роздорожжу вівтар і один з них проповідував. Коли мало статися чудо, тоді поштильгукав кривий Кампаліє з товпи до вівтаря і тут його вилічили. Цим було доказано, що на цьому місці повинна стояти церква. Але на нещастя находився між товпою жандарм, який знав Кампаніля ще з тих часів, коли то він робив ще й інші чудеса. Тоді знав Кампаніле вичаровувати з чужих кишень годинники і портмонетки в свою власність. І тут якраз той гачок, який заставив жандарма заарештувати Кампаніля з його співробітниками.

ЧУМА В ГРЕЦІЇ.

У Греції вибухла епідемія чуми, наслідком чого замкнено всі школи, театри та каварні. Дотепер померло кількадесять осіб.

НЕМОВЛЯ ІЗ ПТАШОЮ ГОЛОВОЮ.

У варшавськім захисті для дітей робітниця Стефанія Т. породила дитину, яка має голову птаха. Замісць носа вона має зовсім правильно розвинений птачий дзюб, а ціле облича заросле волоссям. Дитина жила ледви кілька годин, після чого померла і її поміщено у спірті в Патальоґічнім музею.

НЕ ДАЮТЬ ПРАЦЮВАТИ АНІ ВИЇХАТИ.

Ми вже писали, що 13 тисяч німецьких кольоністів покинули свої оселі і рушили в дорогу на захід, щоби передістатися до Німеччини. Тепер надходять нові вісти з Москви, а саме, що большевицька влада не хоче їх пустити за границю. Відібрали їм гроші та грозять, що посадять їх у тюрму, або вишлють в північний Сибір, або навіть на Соловецькі острови серед Ледового моря.

„Бють тай плакати не дають" — можна сказати про цілу історію. Граблять збіжжа, не дають працювати, забороняють молитись, а як селяне не можуть цього стерпіти та хотять утекти в світ за очи, то їх не пускають. Чисте пекло.

РУМУНІЯ КОТИТЬСЯ ДО РУЇНИ.

Ґенерал Авереску поміщує в своїй газеті „Індрептаря" статтю, в якій доказує, що капітали, вложені в бігу послідного року в сільське господарство і в акційні товариства, втратили на своїй стійности 30 міліярдів левів. Стаття кінчиться слідуючим запевненням: „Реальний білянс за минулий рік показує, що державний скарб і частинний капітал прямують до руїни".

ВІДЬМА ГОВОРИЛА ПРАВДУ.

Двіста літ тому палили на костирі в Шотляндії відьму. Коли вже костир горів, проклинала відьма все населення околиці. Нагло запримітила вона, як один чоловік з товпи вийшов наперед і хотів очевидно її виратувати. Це було запізно, але з вдячности вирвала баба зубами з свойого намиста камінь і виплювала його свойому „спасителеви", який походив з великої скотської родини Ґремів. Умираючи сказала відьма, що його рід матиме так довго потомків, як довго матиме цей камінь. Цілі ґенерації переховували цей камінь, але тому 40 років було продане на ліцитації майно родини разом з каменем. І від того дня не мала родина Ґремів потомка. Послідний нащадок цеї родини, Каптен Ґрем, був уже 9 літ жонатий, але наслідник не хотів прийти. Не було вже сумніву, що родина вимирає. Та одного дня вдалося Каптенови відкупити цей камінь, який не мав ніякої вартости, бо був це звичайний відломок метеору. І Каптен добре зробив: по році мав уже наслідника. Як видно, то відьма говорила правду.

ПРИРІКАЮТЬ СКОРЕ ПОВАЛЕННЯ УРЯДУ МЕК ДОНЕЛДА

ВСЯ ОПОЗИЦІЯ ОБЄДНУЄТЬСЯ ПРОТИ УРЯДУ. МОЖЛИВИЙ УПАДОК УРЯДУ ПАРТІЇ ПРАЦІ И НОВІ ВИБОРИ ЩЕ ПЕРЕД ВЕЛИКОДНЕМ.

ЛОНДОН (Англія), 24. грудня. — Цілковито несподівано в політичному життю Анґлії стався поворот. Ще дотепер усі були певні, що уряд Мек Донелда продержиться довший час, але останніми часами почали кружляти чутки про можливий і скорий упадок його. Чутки ці почали кріпнути після того, як уряд Партії Праці здобув більшість лише вісьмох голосів підчас голосування над вуглевим законом при другому читанню його.

Тепер уряд думає поробити деякі зміни в цьому законі, щоби при третьому читанню не стрінути такої гострої критики, яка була при другому читанню. Всеж консервативна й ліберальна преса тепер уже голосно говорять про скорий упадок робітничого уряду та про призначення нових виборів.

Ще кілька днів тому Мек Донелд заявив, що Партія Праці не боїться нових виборів, бо вона певна, що здобуде собі ще більше місць у парляменті. Та це лише здогади. На поважність політичної ситуації вказує те, що вперше за сорок років сьогодня, у різдвяний вечір, відбудеться засідання парляменту, на якому має виступити теперішній міністер фінансів Сновден та бувший міністр-консерватист Черчіл. Черчіл буде критикувати Сновдена за впровадження соціялістичної політики фінансової, яка зруйнує фінанси Анґлії, а Сновден буде відповідати, що руїну фінансів уже зробив сам Черчіль.

Після цього засідання парлямент піде на різдвяні вакації й можливе, що за місяць вакацій ситуація зміниться в користь уряду Мек Донелда.

НЕ БУДУТЬ ГОВОРИТИ ПРО МОРСЬКУ ПОЛІТИКУ.

ЛОНДОН (Анґлія), 24 грудня. — Мек Донелд, на запитання консерватистів у парляменті, відповів, що лондонська морська конференція буде обговорювати лише питання морських військових сил учасників конференції. Про свободу морей, як про питаня політичне, вона нічого не буде говорити.

Отже ця конференція має бути виключно военно-морською технічного характеру.

Конференцію відкрие анґлійський король, якого промова буде передана через радіо по всій британській імперії. Таксамо будуть передані радіом і промови голов окремих делеґацій.

ТВОРЯТЬ НОВУ РАДЯНСЬКУ РЕПУБЛИКУ.

ТОКІО (Японія), 24 грудня. — Тут стало відомо, що в частині Манджурії, яку захопили російські червоні війська, буде отворена монґольська радянська република під протекторатом Росії. Тепер цю частину Манджурії посідають новосформовані монґольські комуністичні війська під командою російських офіцирів: Москалів та Бурятів.

Головним містом нової републики має бути Гайляр. При переговорах з Китайцями в Харбіні російські большевики заявили, що вони не можуть евакувати цієї частини Манджурії, бо вона в руках Монґолів, які там творять власну републику.

МОСКВА НЕ ПРИНЯЛА НОТИ РУМУНІЇ.

МОСКВА (СССР), 24. грудня. — Француський амбасадор в Москві хотів передати радянському урядови румунську ноту про необхідність додержуватися пакту Келоґа в конфлікті з Китаєм. Заступник народнього комісаря закордонних справ цієї ноти не приняв, заявивши, що Росія в цьому вбачає ворожий крок Румунії.

ПРОТИ ПОЛІТИКИ БРІЯНА.

ПАРИЖ (Франція), 24 грудня. — Парляментарний посол Франклін Буйон виступив з промовою проти політики Бріяна, направленої проти зближеня з Німеччиною. Він особливо гостро критикував льокарнський договір, кажучи, що Німеччина ще не обеззброїлася й у той час, як Франція думає про мир, Німеччина думає про знищення версальського мирового договору.

Зокрема він виступив проти поспішної евакуації сарського вуглявого району. Нарешті він зазначив, що Поляки зовсім не задоволені тим забезпеченям для них, яке дає льокарнський договір. На це Бріян відповів, що він знає, що між Поляками є такі шовіністи, які взагалі не хочуть мира, деб вони не були.

ЗГИНУВ ЛІТАК ДО ІНДО-КИТАЮ.

ПАРИЖ (Франція), 24 грудня. — Тут одержано телеграму від відомого француського летуна Ле Бро, що літак, яким він летів зі своїм товаришем Русо, розбився в Сіямських горах. Обидва летуни вратувалися на легкопадах.

Цей літак летів з Парижа до француського Індо-Китаю, щоб установити постійну комунікацію між Францією та її кольонією. Ле Бро є одним з найкращих француських летунів, що нераз здобув собі славу відважного летуна.

НЕ ПОЛЕТИТЬ ДО БІГУНА.

БЕРЛІН (Німеччина), 24 грудня. — Берлінський офіс цепелінової компанії заявив, що плянований лет „Графа Цепеліна" на північний бігун не відбудеться. Ширших пояснень причин не оголошено.

КИТАЙСЬКІ ПІРАТИ.

ГОНКОНҐ (Китай), 24 грудня. — Японський корабель, що напоровся на мілизну, розграбований китайськими піратами. Ограбований не лише корабель, але й пасажири та залога.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОДАТОК В РОСІЇ

Советський уряд в Москві видав свій буджет на слідуючий рік. Сей буджет розкриває цікаві річи про Росію.

Сей буджет визначує для Росії видатки 53 проценти висші від видатків, які на слідуючий рік визначує уряд Злучених Держав. Се перше незвичайно цікаве. Воно показувалоби, що населення Росії має зложити півтора разу більше. Та тут треба внести сейчас певні поправки, бо в Америці інакше збирають податки й розділюють гроші між центральний, стейтові та міські уряди, а інакше в Росії. В Росії центральний уряд збирає всі податки, а відтак розділює їх між уряди. В Америці федеральний уряд збирає свій податок осібно, а стейти й міста збирають осібно. Значить, треба додати всі податки в Америці разом, щоби порівнати їх з податками в Росії.

Кромі сього треба дивитися добре, як уряди записують податки, себто, як вони ведуть бухгальтерію. Треба дивитися, щоби всі приходи й розходи записувати в сей самий спосіб.

По справленню сих річий та по розділі всего буджету на число населення Росії, вийде, що на кождого підданого в Росії випаде пересічно коло 40 долярів на рік. Тимчасом в Америці кождий мешканець платить пересічно коло 30 долярів на федеральний уряд, а коло 40 долярів на стейтовий і міський. Се значить, що в Америці платиться пересічно майже два рази більше податку, як в Росії.

Та й се ще нічого не говорить про тягар податку, бо тягар податку міриться не сумою гроша, але передовсім здібністю податковця до плачення. Американський пересічний податок випадає з податків незвичайно ріжної висоти. Тут є особи, що платять міліони у рік, а є міліони людий, які платять дуже низький податок. Колиж кажеться, що в Росії кожда особа платить пересічно по 40 долярів у рік, то там менче-більше кожда особа дійсно десь менче-більше стільки податку платить. Зрештою, хочби в Америці кожда особа платила по 80 долярів, а в Росії по 40 долярів, то й тоді податки в Росії булиби богато разів більші, як в Америці, бо людина в Америці пересічно богато разів богатша від людини в Росії. Колиж до сього взяти ще й те, щов Росії більшість податковців, то селяни, то кождому стане ясно, що вкласти на кожду душу на селі, однаково чи стару чи молоду, по 40 долярів у рік податку, се є просто неймовірно високий податок.

Я. Ду[illegible]

ПАНЕВРОПА ТА УКРАЇНА.

(Оригінальний допис до „Свободи").

Біжучого року минуло перше десятиліття з того часу, як заіснувала сучасна політична система Европи, створена на засадах, ухвалених парижською мировою конференцією. Минуло нині також десять років, як припинилася збройна боротьба української нації за самостійну соборну Україну. За цей час розвіялося чимало всяких ілюзій, безпідставних надій та утопійних мрій. Так виявилося, що Ліга Націй не спромоглася стати тим світовим арбітром, який мав забезпечити загальний сталий мир та мирним шляхом розвязувати ріжні міжнародні конфлікти. Адже всі заходи про т. зв. роззброєння на суші та морі залишилися власне безпредметовою балаканиною. Навпаки, **нині всі держави ще більше зброяться,** як то було перед недавньою европейською війною. Тай не дивно, бо сучасний міжнародній мир тримається на засаді мілітарної могутности, бо кожна держава покладається в першу чергу лише на власну збройну силу. Це тому, що Европа так і не розвязала остаточно своєї національної проблеми (понад 40 міліонів меншин, знаходиться в неволі та під пануванням ріжних европейських націй), що коло 500 міліонів людности стогнуть під режімом кольоніяльного визиску, що господарське суперництво поміж великими й малими державами не зменшилось, а прибрало лише нові форми. Звичайно, що при такому загальному міжнародньому становищу ріжні спроби порозуміння поміж Великобританією та Злученими Державами, поміж Францією та Німеччиною, як також поміж иншими державами мають дуже релятивне та проблематичне значіння. Бо зі зміною обставин у середині держав, як також на ґрунті дуже плинного стану міжнароднього старі антаґонізми знову випливають на денний порядок та загрожують в будуччині може ще жахливішими збройними конфліктами, ніж европейська різанина 1914—1918 рр. Себто хоч нині ріжні вулькани й пригасли, але ніхто не має певности, що незабаром вони не зачнуть вибухати з новою силою по ріжних місцях нашої планети. Дотого воно зчасом безпечно й прийде, коли й надалі світовий мир базуватиметься на **мілітарній силі.** Це ясно зрозуміли та визнали всі ті політичні провідники ріжних націй, які переконалися, що шляхом збройної перемоги не можливо добитися бажаного всім сталого миру. Отже не дивно, що саме в певних колах европейської суспільної думки запанувало переконання, що сучасне міжнародне становище в Европі дуже далеке від справжньої консолідації, що ні Ліга Націй, ні ріжні мирові пакти, чи договори приязні або мілітарні союзи не ґарантують Европі уникнення нових конфліктів. Мало того, та европейська ґенерація, що перебувала останню жахливу різанину, впевнилась, що ще один такий збройний конфлікт може привести Европу до нечуваного господарського занепаду. Адже вже й нині вона перестала бути не лише світовим банкиром, а по части втратила своє значіння, як і світова промислова фабрика. Тому саме Европа нині також у світовому торзі не відграває колишньої домінуючої ролі (перед війною її питома вага у світовому торзі виносила понад 60%, а нині майже на 10% менше). Якраз внаслідок цих господарських змін в Европі запанувала небувала економічно-фінансова кріза, величезне безробіття та аґрарна перелюдненість, які в свою чергу причиняються до загострення соціяльно - політичних чварів та боротьби за владу. Шукаючи виходу з такого становища, кращі европейські політики приходять до висновку, що Европа має реорганізуватись та стати на шлях господарської самооборони. Адже американський континент Европа вже власне втратила, бо ним поволі опановують Злучені Держави, з якими до певної міри в стані змагатися лише Великобританія. Разом з тим Злучені Держави, насилюючи свій вивіз до Европи, навпаки дуже утруднюють европейський довіз. Знову Великобританія таксамо намагається зменшити вивіз з Европи инших европейських держав до своїх кольоній та доміній. Не може сучасна Европа покладати великих надій також на азійський ринок, який все більше опановують Злучені Держави та Великобританія. Нарешті не справдились надії деяких европейських держав опанувати східно-европейським ринком. Всупереч усім прогнозам пролетарська диктатура на сході Европи все ще тримається, а совітська влада, позбавлена можливости вивозити збіжжа до Европи, що справді уможливилоб поширення европейського вивозу до совітського союзу, все збільшує свої торговельні зносини зі Злученими Державами та Великобританією. Цілком зрозуміло, що при таких несприяючих обставинах Европі доводиться шукати самопоратунку. Себто ідея т. зв. Паневропи або господарської паневропейської спілки народилась не лише на ґрунті бажання добитися сталого миру поміж европейськими державами, а ще більше з причини **господарського самозахисту.** Гостро відчуваючи свою фінансову залежність від лондонських та нюйорських банкирів, а також рахуючись з величезною небезпекою господарської конкуренції з боку Злучених Держав та Великобританії, Европа вчасно примушена шукати якогось шляху для власної самоохорони. Тому саме проекти утворення Паневропи на тих чи инших засадах скеровані не лише проти Злучених Держав, а також проти Британської Імперії та Совітського Союзу. Отже не дивно, що за межами проектованої Паневропи мають залишитися саме Великобританія та Східна Европа. Звичайно нині усі сталі паневропейські проекти являються **балаканиною,** не зважаючи на те, що за ідею Паневропи вхопилися вже й цілком відповідальні та дуже впливові европейські чинники. У звязку з цим нинішній паневропейський рух досить далеко відійшов не лише від того проекту Паневропи, що його свойого часу висунув Куденгове-Калерґі (автор праці „Паневропа"), а також від тих засад, які були ухвалені на 1-му паневропейському конґресі у Відні 192 р. Проте навіть проект тої Паневропи, яку обстоюють паневропейські політики, як Бріян, Еріо, тощо, себто утворення певної господарської спілки европейських держав зі збереженням повного суверенітету кожної, є з нашого погляду лише **мрією.** Це тому, що сучасна Европа складається з досить великої скількости (до 27 країв) дуже **ріжноманітних** господарських одиниць, а саме з країв промислових, промислово - хліборобських, хліборобсько-промислових та хліборобських. Отже не дивно, що поміж ними існує **дуже глибоке господарське суперництво, бо промислові країни намагаються використовувати аґрарні країни** передусім як ринки збуту для своїх виробів, а останні навпаки роблять всі можливі заходи, щоби утворити власну промисловість. Тому саме всі европейські держави одгородились одна від другої високими митними мурами, що лиш ще збільшує той господарський хаос, який запанував у Европі протягом останнього століття у звязку з небувалим розвитком фінансово-промислового капіталу. Далі частина европейських держав посідає величезні кольонії, себто забезпечена певними ринками збуту, а головно жерелами промислової сировини значно краще, як ті країни, що ніяких кольоній не мають. Отже вже ця господарська ріжноманітність та перевага й упривілейованість одних держав супроти инших неймовірно утруднюють здійснення всяких проектів паневропейського обєднання, бо нема сумніву, що **великі европейські держави, а передовсім промислові намагалисяб використати панєвропейську спілку з метою визиску дрібних, а головно аґрарних країн.** Останні, не маючи власних капіталів та посідаючи досить низьку промислово техніку, безперечно попалиби в ще більшу фінансово-економічну залежність від перших, ніж це є тепер. Далі утворення господарської Панєвропи унеможливлюється ще більш непереможними труднощами **політичної натури.** Бо одна ґрупа европейських держав намагається через утворення Паневропи добитися **устійнення того статус кво,** яке витворилося внаслідок перемоги Антанти, а друга навпаки, вперто вимагає **радикальної ревізії сучасного становища,** уважаючи, що ніяка консолідація Европи не можлива, поки не прийде до бажаних для певної ґрупи країн змін сучасних кордонів. Мало того, Европа, як відомо, складається з цілого ряду країн романських, ґерманських, словянських та инших, які знаходяться на неоднаковім ступіні культурного розвитку, які перебувають під **ріжними політичними режімами** та переживають дуже відмінні труднощі в боротьбі за свою внутрішню соціяльно-економічну чи національно-політичну стабілізацію. Тому ми певні, що **при нинішніх обставинах всі проекти паневропейського обєднання являються цілком передчасними, коли взагалі не утопійними.** Паневропа це музика досить далекої будучности. Колиб вже в ближчім часі вона в якійсь дуже невиразній формі й утворилася, то **така Паневропа стане знаряддям кількох держав у їх змаганнях за панування над иншими.** Себто ще раз повторилось би тесаме, що сталося з Ліґою Націй: вона опинилася в руках Великої Британії та Франції. Ми певні, що Европа прийде до уздоровлення свого господарства иншим шляхом, а саме через належне піднесення власної сільсько-господарської продукції та на ґрунті певного упляновання свого промислового виробництва. Станеться це, звичайно, не скоро й лише при тій умові, що **Східня Европа почне відогравати питому їй ролю у світовому господарстві.** Вже наведених вище міркувань вистарчає, щоб Українці незалежно від своїх політичних переконаннь поставились до т. зв. Паневропи з належньою резервою. Колиж взяти на увагу той факт, що **запроектована Панєвропа, так мовити, має санкціюнувати окупацію та сучасне панування чужинців над українськими землями,** то не лише українські націоналісти, але всі Українці повинні всіми можливими засобами **поборювати** таку паневропейську концепцію. І справді утворення Панєвропи до Збруча та Дністра це значить **закріплення** поділу наших земель, бо **Паневропейці в засаді годяться з сучасними кордонами.** Себто наші Західні Землі мають і надалі залишитися під польсько-румунською займанщиною та поневоленням. Правда, Паневропейці не передрішують остаточно долі Східньої Европи. Отже будуччина тих українських земель, що нині знаходяться під пануванням Москви, залишається начеб то не передрішеною. Проте паневропейські пляни про розподіл світа на пять спілок, а саме на британську, панамериканську, азійську, паневропейську та східньоевропейську, цілком виразно свідчать, що на їх думку **Росія і надалі має в тій чи иншій формі панувати над українськими землями за Дністром та Збручем.** Себто паневропейці, дбаючи про свої інтереси, не рахуються з боротьбою Української Нації за суверенну соборну державу. Мало того, переслідуючи в першу чергу власні еґоістичні цілі, Паневропейці годяться во імя збереження миру в Европі на довший час засудити Українську Націю, так мовити, на політичну смерть. Проте Паневропейці дуже помиляються, що на Сході Европи запанує сталий мир, поки не буде зліквідоване змагання Росії та Польщі за геґемонію, **поки не утвориться самостійна соборна українська держава та ряд інших національних держав.** Без цеї передумови на Сході Европи ще роками вибухатимуть збройні конфлікти, ще нераз польсько-російське суперництво за панування над українськими землями унеможливлюватиме замирення Европи, а головно без розвязання східньо-европейської проблеми в цілому комплексі европейське господарство так і не досягне належного уздоровлення. Адже не треба забувати, що Східня Европа, а зокрема саме Україна (до певної міри також Росія) за нормальних обставин моглиби вивозити до Европи не менш половини того збіжжа, яке остання примушена тепер закуповувати в Америці (що року до 10 міл. тон). Таксамо Східня Европа моглаби дати иншим країнам Европи досить велику скількість ріжної промислової сировини, а натомісць довозити неменшуж скількість всяких фабричних вивозів. Мало того, европейський капітал протягом короткого часу мавби можливість робити чималі інвестиції на Сході Европи взагалі, а особливо на Україні. Цих можливостей нема нині, і не буде аж доти, поки на Сході Европи не запанує сталий мир. Зновуж **справжнє замирення запанує там лише тоді, коли Східня Европа буде розпределена на ряд національних держав.** Цього Паневропейці ще не зрозуміли, бо мало рахуються з відносинами та подіями на Сході Европи, а знаходяться під впливом старих традицій та збанкротованих концепцій.

Тому саме Українці взагалі, а особливо націоналісти-великодержавники, повинні рішуче виступити проти сучасних паневропейських проектів. Ми маємо висунути свою концепцію розподілу Східньої Европи, повинні уперто поборювати російсько-польський імперіялізм та непохитно обстоювати власну **панукраїнську ідею.** Цілком зрозуміло, що нам необхідно керуватися в першу чергу **своїми** інтересами та національним еґоїзмом. Тому саме нам не подорозі з нинішними Паневропейцями. **Українська нація зовсім не зацікавлена в тому, щоб утворилася Панєвропа, поки вона не виборе собі власної великодержавности. І не в наших інтересах є замирення Европи, поки не утвориться самостійна соборна українська держава.** Декому здається, що до складу Паневропи при певних обставинах моглаби увійти також Україна, тому, мовляв, нам слід викори-

(Докінчення на стороні 3-ій).

Д-р Остап Грицай.

З НАЙНОВІШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Катря Гриневичева: „ШЕЛОМИ В СОНЦІ".

(Докінчення)

Сильна своєю барвною плястикою є сцена приготовань до тризни в замковій пекарні (V, 27) — тут Ясиня боїться духа покійного Романа (отже знову дуже негеройський рис в неї!) — а далі, як одна з найкращих картин в нашій повісти, весь сьомий розділ, похорон Романа, з дуже помітним описом собору св. Богородиці в Галичі, є просто зразком артистичної плястики, та зворушливим малюнком маленького Данила, що підчас урочистих похоронних молебнів хоче спати і нагадує пісеньку старої няньки:

А ти, кицю, весела, йди борзенько
до села,
По подушечки, по подушечки...
(ст. 37)

Ця маленька картинка княжича, вколисаного в сон похоронними співами, лишається читачеві таксамо незабутня, як і картинка колиски немовляти Василька, що спить, „затуливши очі ручками" (V, 24). — Уваги гідну плястику опису виявляє далі малюнок тризни, передовсім в малюнку обстанови та ефектовнім угрупованню владик близько вікна на тлі вечірньої заграви, — „вони виглядали в попалі заходу ніби низка медаліонів на дверях іконостаса" — а далі в портреті архієрея Косьми (VIII, 41, 43). — Знаменито подуманий авторкою є непокірний раб боярина Саміб[о]ра, Дуж, відданий, як уже згадано, „задушником" (що відмолює гріхи) в синевідський монастир, де він, живучи в безнастаннім коханні з дикою природою, стає месником поневолених, а опісля найкращим другом провідника простолюддя, Ждана. В Дужеві є завдатки на постать монументальної величі, — шкода тільки, що ця постать тут таки не вироблена, як слід, а в боротьбі з Рюриком, на жаль, — і чому? — не виступає. Але я надіюся, що до цеї прегарної концепції бунтарського чорнороба наша авторка ще вернеться. — Надзвичайно цінним надбанням Гриневичевої являється мені далі картина синевідського монастиря (X), один з найкращих розділів, з майстерною характеристикою монаших типів і монашого життя, головнож монаха-маляра, Агатанґела, своерідного бунтаря в области мистецтва (52). І саме тут наша авторка характеризує і воєводу Добриню і Скобейка краще, ніж з їх першою появою (VI), головнож Добриню, про якого чуємо такі вражаючі слова: „...А Добриня від утоми, чи під враж[і]нням прочитаного вставьв без поспіху, туга людини, перед якою розгортається звид далеких доріг, наводила йому на ум обиди, давно розсипані в порох, манила оплакувати якісь калинові мости життя, банувати за годинами, в яких серце билося найвище, за місцями, де ярився лицарський гнів і шуміла над шеломами в сонці золотопера слава" (5[illegible]). І подумати, що такий прекрасно занеркнений тип українського лицаря XIII віку авторка де-далі покидає зовсім, воліючи замісць нього висувати на овид боротьби стількиж неправдоподібну що й театральну постать розвойованої Ясині! — З гідною похвали оригінальністю малює тут Гриневичева теж постать польського шпига, Ібн-Гора; шкода тільки, що й він де-далі призабутий авторкою зовсім. — Розділ „Завязини" (XI) цікавий своїм малюнком кладення основ будованої хати, але це в цілости зовсім зайвий епізод. з боярськими типами Юри Коливановича (молодого) та Славна Кормильчича, психіка яких в цілости силувана й несимпатична. Особливо Юра Коливанович це якийсь мякун, за мягкий навіть на наш час, не то на XIII вік. Зовсім недоцільним являється теж розд. XIV. („Серед своїх") з необдуманим гаразд наступом боярина Дедька на княжкий замок при допомозі візантійської служебки княгині, Зое, розділ, який показує нам наглядно, якими розстаями кримінально-сензаційних ефектів блукала иноді думка нашої авторки, збившися раз з дороги строго архітектонічної концепції. Саме тут, в розділах від XI—XIX, отже, так сказати, в серцю нашої книги, почувається всю хиткість головних основ нашої повісти, недостачу закріпленого провідного пляну, сцентралізування міродатних подій та осіб, а з цим і цю поневольну втечу авторки до всякого роду можливих і неможливиж епізодів, щоб замаскувати відсутність геройських носіїв великої одноцільної акції.

Це найслабші розділи нашої повісти.

Тепер саме бачимо те залицяння Дарославича, про яке я вже говорив. Далі опис зовсім принагідного весілля, на якому є і Дуж, опис, що не має краски свойого часу і скидається більше на опис нашого гуцульського весілля, до того несимпатичний наступом людей на Дужа, для читача зовсім неожиданий, а для повісти неважний у нічому (XVI). Далі розмова Юри з Ясинею, своїм тоном ущерть театральна, в якій і він і вона намагаються перевисшити себе поетичною мовою, штучність і шуканість якої вражалаб відемно навіть в устах людей нашого часу, отже в цілости не тільки психольоґічний, але і стилістичний промах, якого наша авторка повинна вистерігатися, тимбільше, що до такої силувано штучної фразеольоґії в неї взагалі великий нахил (XVII.). Великий французький письменник Фльобер сказав, що цілий хист великого оповідача в тому, щоб і найглибші думки висловити що найпростішими, навіть неграмотній людині зрозумілими словами. Але наша письменниця робить иноді зовсім навпаки: вона й найзвичайніші річи намагається розмальовувати такими словами, що місцями просто не розбереш, в чому діло. Чисто епізодичною, нічим з цілістою незвязаною і непідготованою є картина гостини Бояна в княжім замку (XVIII), а неменше такі відорвані про себе малюнки, як, гарне зрештою, „Пісня ґірського гнізда" (XIX), „Лісова казка" (романтичне вхоплення Ясині Кормильчичем, для головних подій зовсім неважне, бо без ніяких наслідків для цілости), а далі „Розпуття" (XXIV) та „Чайка" (XXVI). Все те в архітектоніці повісти зовсім зайве, бо воно загальної ситуації тут не посуває ні крок наперед, нехай, що нпр. „Чайка" це про себе навіть дуже гарна картина, особливож чудово тонкі риси, якими авторка розмальовує тугу матери за померлою дитинкою, - теж одна з найкоштовніших перлин поетичного хисту Гриневичевої. Всюди тут намагається авторка замісць гострих ліній твердої епічної структури проводити мягкі контури ліричних настроїв, хоч знову такі розділи, як „Навойкова сімя" (XX) „Лис у теремах" (XXI), „Перед бурею" (XXIII) та „Дужева челядь" (XXVIII) доказують, як удатно вміє авторка характеризувати головний овид оповідання, коли придержується лінії епічного малюнку. Це бачимо головно в кінцевих розділах повісти — утеча княгині і боротьба Галичан з Рюриком — артизм якчх місцями просто захоплює. Я не знаю, нпр., чи знайдеться в нашій найновішій літературі надто багато таких чудово гарних картин, як картина останньої мандрівки княгині сонним Галичем в годину втечі. Тут енерґія епічного малюнку обєднується з тонкістю ліричних моментів так усеціло і щасливо, що колиб уся наша повість стояла від початку до кінця під знаком такого обєднання, то твір Гриневичевої міг стати одним з кращих досягнень в области нашого історичного роману під цю пору.

Тимто й можна критикові цеї повісти говорити з повним правом про визначний творчий труд авторки і без огляду на всі ті хиби, промахи й недогляди, які тут бачимо. В мальованню одіння, обстанови, місця події і краєвиду Гриневичева виявляє небияку обсерваційну спромогу по лінії історичної вірности та артистичного витонченя; воно тут слідно скрізь, що трохи не кожна з розмальованих картин коштувала її великої праці. А з цим і вяжеться характер її далеко небуденної мови, кожне реченя якої зраджує намагання авторки вистачити дикцію повісти безумовною оригінальністю вислову, хоч, як я вже зазначив, тут і там ця оригінальність переходить дуже часто в штучність, а иноді просто в незрозумілість, чого нашій авторці теж вистерігатисяб, бо коли як коли, а сьогодня головно треба кожному українському письменникові писати так, щоб порозуміли його й найширші маси читачів. І я певний, що коли наша шановна письменниця переборе ті труднощі, які я намагався зясувати в цій розвідці, то від її талану, її хисту і від її великої праці можна нам надіятися творів щораз цінніщої вартости.

(Докінчене зі стор. 2-гої).

ПАНЕВРОПА ТА УКРАЇНА.

стати паневропейський рух з тою метою, щоб здобути собі шляхом певної пропаганди поміж Паневропейцями щирих приклонників української великодержавности. Звичайно проти такої пропаганди не можна нічого мати. Проте не треба забувати, що уенеровці саме таким робом бажали використати Союз Народів. І у своїй наівности вони дійшли до того, що домагалися від Ліги в р. 1921. прийняття України в члени Ліги Націй. Звичайно такі хуторянські заходи скінчилися лише повним блямажем. Нема сумніву, що таксамо закінчилисяб і нові заходи з проханням приняття фіктивної української держави до Паневропи. Паневропейці, не зважаючи на свої безпідставні ілюзії та до певної міри утопійної мрії являються людьми ще на стільки практичними, що рахуються з фактами, а не з фікціями. Нам здається, що Українська Нація не так вже й зацікавлена в приналежности до Паневропи, бо булаб змушена принаймні певний час бути її **аграрним додатком.** Безперечно, навіть така приналежність України до Паневропи булаб більш корисною для Української Нації, ніж залежність господарська від Росії та Польщі. Проте в засаді ми повинні змагатися за повну господарську незалежність України як також за її упромисловлення.

Врештою Українська Нація не потребує звязувати себе ні зі Східньоевропейською ні з Паневропейськими спілками, бо господарський розвиток самостійної України у великій мірі обумовлятиметься нашими торговельними зносинами також з Азією, Африкою та Злученими Державами і Великою Британією. Взагалі **пора вже нам відмовитися від традицій покладатися на всякі сторонні сили** та вязатися з ріжними спілками, о скільки ми не маємо певности, що вони справді підтримають наші змагання за великодержавність. Адже Українці вже покладали свої надії на центральні держави та на антанту, вірили в допомогу Ліги Націй, вязалися з пролетарською революцією або соціялістичним інтернаціоналом та ин. Наслідки для всіх відомі. Ні, поки українська нація не нагромадить в потрібних розмірах **власних сил,** поки вона не зорганізує їх, як належить, та не підготовиться до **збройної боротьби** — всі ці вязання чи надії, або віра, закінчаться так, як це вже було не раз. На жаль, поміж Українцями ще й нині є чимало людей, які готові вхопитися за всяку нову ідею чи концепцію, наче за соломинку, у переконанню, що може якраз цей новий шлях приведе українську націю до перемоги! Ні, суворе життя не знає чудес, а рахується лише з силою...

Суддя: Тож ви кажете, що ви через забуття викинули вашу жінку з третього поверха?

Обвинувачений: Так! Передше ми мешкали в партері, а я зовсім забув, що ми перепровадилися.

—o—

Чоловік вертає пізно вночі додому. На нього жде жінка — дуже сердита.

— Не сердься, жіночко, я виграв у круглі гарну товсту качку!

— Деж ця качка? — питається вже трохи лагідніше жінка.

— Самособою, я її продав, бо як мені було нести качку?

— А деж гроші?

— Я їх програв у круглі!

—o—

Золотник: Що маю вигравірувати на перстені?

Гість: „Від Михася для Ганусі".

Золотник: Може практичніше буде лише: „Від Михася"?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Ще про Листопадові Свята.

Цього року відбулося тут аж пять листопадових свят. Обі греко-католицькі громади, Савт Сайд і Норт Сайд (Оклей вул.), святкували разом з гетьманцями і ці свята злучили з гулянками (балями). Приходу з цих свят або зовсім не було, або як був який прихід, то пішов видно, на иншу ціль, льокальну. Як би там рішав загал, то цього не булоб, але що там рішає „единовласте", тому й не диво, що з тих свят користи ані інвалідам ані У. В. О. не було, а тільки обурення людей. Громада православна в Борнсайд святкувала свято 3. листопада. Звіту з цього ніде не було і питання виринає, чи був там який прихід чи ні? Мала кольонія Гейдж Парку мала свято 24. Тоді зібрано 65 дол. і гроші вислано через Обєднання на У. В. О.

Найбільша громада православна на Ірі спільно з 18. товариствами святкувала свято 10. листопада, а збірка принесла 725.00. Більшу часть цеї суми зложили товариства й зібрали колектори. На гали зібрано 91 долярів. Гроші вислано впрост до краю, як подає звіт „Дніпра" і „Нар. Слова". Отак виглядає в нас цьогорічне святковання листопадових свят.

Розуміється, православна громада на Ірі цього року побила всі рекорди, за що їй належиться честь, а особливо комітетови свята, в склад якого входили: д-р Скегар, голова; М. Тимчук, П. Хомин, секретарі; Н. Кирилюк, скарбник; пані Кульпак, заст. голови; С. Куропась, І. Побуцький, контрольори. Одно тільки треба замітити, чому якраз цей комітет і згадана громада виломлюється зпід загальної сили національного Обєднання? А прецінь аж мило читати звіти з инших місцевостий, звідки гроші пливуть до Обєднання, а через Обєднання до Рідного Краю. Чи може ця громада боїться, щоб про неї не було допису в „Свободі" яка одинока дає все найкращі кличі в справі свят та помочі краєви? Чи може згаданий комітет хоче витворити власне незалежне Обєднанне, яке мають всі тутешні греко-католицькі громади, що висилають гроші через Богачевського? Чомуж нам боятися „Обєднання", яке так явно і славно боронить національних справ і свободи. Не хотілосяб так говорити про чесну українську православну громаду, бо через когоб гроші не йшли, аби зайшли до краю — все це річ гідна похвали. Але коли ми будемо робити, як собі хто хоче й будемо намагатися все розбивати загальний сильний національний табор „Обєднання", то скорше чи пізнійше вороги нас подолають. В інтересах нашої православної громади, як дійсної національної церкви й громади, лежить якраз не розбивати, а попирати наш національний табор і стати всім під одним сильним стягом національного „Обєднання".

Парохіянин з Ірі.

ВОТЕРВЛИТ, Н. Й.

Діла говорять самі за себе.

Здивується може дехто, що я, живучи в Трентоні, пишу про Вотервлит. Але я знаю добре відносини тої громади, бо там довго жив і можу забрати голос. А до того хочу порушити справу, яка відноситься до всіх громад, а головно до всіх тих, що пишуть дописи.

В своїм дописі з Вотервлит про Листопадове свято гром. Яворський накидається мокрим рядном на якийсь гурток, який забавляється і політикує по норах. Я знаю, що в Вотервлит такого гуртка нема, а зате є щирі робітники, котрі недавно післали $50 на допомогу інвалідам, а от знова, як читали ми в „Свободі", влаштували гарне віче в справі загально-українській із спеціяльним узглядненням важкого положення наших братів Лемків у краю. На тім віче зібрано $86 на Народний Дім у Сяноці. На мою думку, найкраще буде, коли кождий буде писати про свою роботу. Хай стає до конкуренції робота з роботою. А вже нарід пізнає, хто прав. Вислід покаже, хто влаштовує концерти, хто скликує віча, хто дає відчити, хто й скільки збирає жертв. Тут говоритимуть факти і числа. І їх треба подавати, а не накидатися одні на других з лайками. Ні не треба зневажати релігійних переконань. Замало говорити, що та церква добра, а та зла, що той священик правду проповідує, а тамтой веде до неволі. Церкву пізнати рівнож по ділах. Коли її вірні поводять себе чесно й морально та дбають про рідний край і складають жертви на нашу визвольну боротьбу, то церква приносить хосен. Коли священик сам дає жертви й пильнує церкви й народної роботи та веде себе чесно й морально, то він добра людина, добрий священик і добрий Українець. Тому пишім завжди про добрі чи злі діла, даваймо факти і числа, а вже кождий пізнає по ділах, що добре, а що зле.

Спиридон Кучер.

—o—

БІНГАМТОН, Н. Й.

Листопадове Свято.

Дня 3-го листопада 1929 р. відбулося у нас свято річниці проголошення Галицької Републики. До вшановання того великого свята склався комітет з кількох запомогових і політичних товариств та комітет української православної церви. Впорядчики свята працювали понад сили, щоби влаштувати память та поклін віддати поляглим нашим героям в бою за свободу й волю українського народа.

Свято національне, свято памяти державного відродження українського народу, котре пробудило кождого Українця та Українку й покликало зійтися на означений час, щоби віддати пошану борцям, а рівнож зложити жертву на нещасних братів-інвалідів, котрі під обухом ворога терплять голод і холод та тиняються попід тинами.

Точно о годині 4-тій галя Українського Народного Дому наповнилась по береги. Підчас концерту Т. Хиль виголосив вступну промову.

Всі хоральні продукції виконав місцевий український церковний хор під дірігентурою о. М. Запаринюка. Діточки деклямували — немов ластівки щебетали. Найбільше публика звернула увагу на деклямацію, котру виголосив Т. О. Смик „Дванацять Борців". Сам Т. О. Смик — бувший січовий стрілець.

Головний реферат виголосив о. М. Запаринюк. В одногодинній промові він змалював нам перебіг подвигів Української Армії й Січових Стрільців. Згадав і про наших нещасних інвалідів, котрі тепер полишені на ласку українського збідованого народу. Він підкреслив, що булоби великим соромом для нас, як нації, колиб ми їх тепер оставили, не давши їм помочи.

Свято замкнув Т. С. Лех, висказуючи свою радість зприводу такого вдатного торжества. Відспівано народний гимн і гості розходились у святочнім настрою й задоволені.

Приходи з концерту були як слідує:

З білетів вступних ..	$64.50
З продажі стяжок	6.29
Разом	$70.79
Розходи:	
Оголошення і білети ..	$ 5.00
Чистий прихід	$65.79

Рівнож українські жінки, котрі також не сплять блаженим сном, улаштували представлення, з якого чистий дохід був $51.00. Цей дохід поділено пополовині: для українських інвалідів $25.50 та страйкарям в Гастонії 25.50.

Вислано до краю інвалідам $91.29.

М. Ґулячок, секретар.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

З життя українського клюбу.

Отсим подаємо до загального відома членам і прихильникам Українсько-Американського Горожанського Клюбу в Нюарку, що річні збори відбулися дня 7-го грудня 1929 у власному льокали при 88 West St., Newark, N. J., при участи поверх вісімдесяти членів.

Головне завдання нарад було, щоби розширити діяльність згаданого клюбу на рік 1930. І при помочи молодіжи, скріпити наші кадри в членах. Отсим звертаємо увагу українському загалови в Нюарку, що рік 1930 може нам дуже богато пособити в національній справі, як справа цензусу та инші, котрі вже горожанські клюби започаткували з добрим успіхом. Вибрано новий уряд на 1930 рік, в котрого склад входять: Олександер Присяжний, предсідатель; Ів. Бакун, місто-предсідатель; Пав. Романишин, другий місто-предсідатель; Вас. Хома, фін. секретар; Мих. Шумейко, касієр; Волод. Кохалевич, рек. секретар; Пришляк, господар Гор. Клюбу.

Уряд Клюбу.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО МОЖНА ОСЯГНУТИ ПРИ ПОМОЧИ ДОБРОГО РОЗГОЛОСУ.

Попередного тижня помістив наш часопис допис про те, як наші підприємці чи купці здобувають собі не лише покупців, але і становище в суспільности через відповідні оголошення в українських газетах, а тим дають також матеріяльну піддержку часописам.

Сим однак далеко не вичерпані арґументи в користь оголошень. Бо кілько то нових ідей кидається межи громадянство в таких оголошеннях? Як сама суспільність зискає на відповіднім розголосі?

Візьмім хочби такий приклад: Перед нами спис нових і давних коляд, виданих на рекордах компанії Колюмбія, та Окей Одеон. Разом около 30. Сеж поважне число. І то не самі коляди, але все, що лучиться з сею великою Різдвяною драмою. Маємо там Різдвяний Тропар та Кондак в народній мові, маємо і величне „Слава во Вишних" та „Всяческая", є і отсе старинне „С нами Бог, разумійте язици", є навіть дійсна драма-Вертеп з розмовами пастирів, Ірода, мудрців з востока, а вкінці — і се найважнійше — маємо самі коляди.

Коляди — се дійсна мозаїка голосів: Є сольові партії, тріо, квартети, цілі хори, мужеські й мішані, церковні й світські, з музикою й без музики, з дзвонами, гармонією, скрипкою, і т. д. Богато коляд містить у собі речітативи з святочними желаннями, а все те робить враження дійсности. Цілий Різдвяний обряд після старинної традиції.

Але от, що головне в тих колядах, наспіваних на рекордах: Майже всі коляди, видані компаніями Колюмбія та Окей Одеон, відспівані чистою народною мовою. Тут, далеко від рідного краю, ми українізуємо себе. І се дуже важний здобуток. В старому краю українську мову ми чуємо зі всіх углів. Але тут, за морем, наша дитина рідко коли чує правильну українську мову. Тому, коли при нагоді свят самі батьки приневолять дитину слухати коляд, а ті коляди виходять чистою народною мовою, то наші діти незвичайно богато на сьому зискають. Вони повторяють цілі звороти і строфки пісень так, як вони виходять на рекордах, і через те вчаться української мови. Коли через відповідні оголошення „Сурми" чи инших підприємств наші люди стали постійно купувати українські музичні рекорди, а наслідком сього фонографічні підприємства, як Колюмбія та Окей Одеон пішли на зустріч сьому рухови і заанґажували добрі артистичні сили до виконання Різдвяних коляд, то в сьому заслуга також і тих фірм, які так постійно розголошують свій бизнес, в першу чергу базару „Сурми" з Ню Йорку.

Се лише вказує, як кождий бизнесмен може доложити якусь цеголку до української будови, коли в нього українська душа. З другої сторони сама вихована суспільність буде вміти оцінити заслуги і працю такого бизнесмена.

А все разом повинно бути заохотою для наших бизнесменів давати про себе знати в наших часописах.

Світозор.

Як це може бути?

— Як ведеться вашим братам, пане Карка?

— Я маю лише одного брата.

— Як то одного? А чогож вчора ваша сестра говорила, що вона має двох братів?

—o—

Учитель питає школяра: „З чого роблять ковбасу?"

Школяр мовчить.

Учитель: „Твій тато різник і ти не знаєш?!"

Школяр: „Та знаю... Але, як скажу, з чого, то тато побуть мене".

—o—

Виправдав.

Жінка: Ви всі мущини — то ідіоти!

Чоловік: Вибачай, не всі. Між мущинами є також нежонаті.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

З балю для інвалідів.

Заходом Української Школи на Бакайрод влаштовано дня 10 листопада баль, на якім наш патріотичний і діяльний предсідатель Михайло Лев сказав слово про листопадові події, взиваючи присутних гостей не забувати при веселій забаві й за калік інвалідів.

Зібрано $36.50, які відослано до Обєднання. Жертвували: по $1: М. Лев, М. Сподар, Г. Кравчишин, П. Білаш, М. Бурко, І. Сподар, Т. Данилович, О. Годованський, С. Кравчук, П. Кузьмак, М. Баюк, Д. Крук, М. Білецький, І. Бусько, Ева Юрочко; $6.65 із шкільної каси; по 75 ц.: М. Ґронович, Г. Козак, В. Ковальський; по 50 ц.: І. Савіцький, Анастазія Сподар, Марія Кравчишин, Анна Бусько, Марія Піщак, І. Самсон, О. Самсон, І. Кухта, С. Чорній, В. Владика, І. Балаевич, С. Білик, С. Сайдор, А. Герман, П. Кіх, Анна Фучик, І. Робоцький; по 35 ц.: І. Газдецький; по 25 ц.: Й. Биць, Й. Небожук, С. Телюк, Марія Крифка, В. Шавтинюк, І. Козюк, М. Стойка, Г. Юрочко, І. Лев, Т. Левицький, Анастазія Шарко, К. Садо, Марія Шовтинюк, М. Габріїл, С. Форман.

Іван Сподар.

ТРОЙ, Н. Й.

Збірка в церкві на Рідний Край.

Приємно читати в нашій „Свободі" оті всі дописи з місць про Листопадові Свята. Видно, що боротьба за нашу державну незалежність вибила своє пятно на американській іміґрації, коли Листопадове Свято стало таким популярним.

І наша громада відсвяткувала свято, як могла. Не можна було влаштувати концерту, то відсвяткували відродження нашої державности в церкві.

Наш парох о. Іванишин виголосив патріотичну проповідь, в якій змалював зусилля наших братів у краю до відбудови своєї держави.

Переведено при тій нагоді збірку на край, яка принесла $39.70, які вислано до Обеднання. Може декому буде видаватися та збірка малою. Так, це правда, але у нас тепер велике безробіття. Наша громада ніколи не стояла позаду инших щодо жертвенности, а завжди збирала більші суми. Я певний, що другим разом надолужимо те, чого тепер бракує.

Олекса Заяць.

КЛІВЛЕНД, О.

З несподіванки несподіванка для краю.

Знакомі й приятелі зробили несподіванку громадянам Іванови й Олені Мазур. Підчас веселої й милої гостини гром. Репужинський забрав голос і представив положення наших братів у старім краю. Гром. М. Федорчак пішов за збіркою і зібрав $30, які відослано до Обеднання і призначено на Бойовий фонд. Жертвували: І. Мазур $5; М. Федорчак $1.90; по $1: Репужинський, П. Полівчак, Капраль, Бенась, Левицький, Папьорка, Гавриляк, В. Курч, С. Лабик, О. Каплиш, Н. Задорецький, С. Морозович, Мих. Кузьо, М. Гуль, Лев Данилко, І. Жук, І. Трембдюк, Й. Чайка, А. Воробель; по 50 цнт.: І. Присташ, Г. Кальницький, М. Смулчак, С. Сміт, Н. Н., Н. Ґовдій, М. Яворський; І. Волошин 35 цнт.; А. Кальницький 25 цнт.

Мих. Левицький.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З весілля на інвалідів.

Дня 2 листопада відбулось вінчання М. Михальчишина й Я. Якимів з Когус, Н. Й.

Підчас весільної забави гості не забули за українських інвалідів і на заклик Т. Сюрки зложили жертви: по $1: І. Михальчишин, Я. Якимів, В. Михалюк, А. Афінович, Н. Зюбровський, Ю. Грицай, І. Столяр, П. Ґуриш, Р. Корінкевич, П. Сернюк, М. Сторонський, І. Колосовський, Л. Апостол, Н. Назарко, Т. Вітковський, Т. Сюрко, Н. Заблоцький, К. Якимук, Н. Н., П. Сайкс; по 50 центів: М. Колодейчук, В. Вовнянка, П. Парій, В. Трофим, М. Климків; по 25 центів: Н. Н., І. Макаровський.

Зібрано 23 доляри. Збірку переслано через Обеднання.

Т. С.

ЗІ ШТУКИ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Архипенкова вистава в Товаристві Штук і Промислу.

"The Detroit News", з дня 15. грудня, пише:

FIRST ARCHIPENKO SHOW COMES TO ARTS AND CRAFTS.

A great piece of good news comes from the Detroit Society of Arts and Crafts to the effect that they have been fortunate in securing an exhibition of the spirited modern sculptor Archipenko, which will be shown in the Society rooms beginning tomorrow and continuing till the middle of January.

This is the first comprehensive showing of Archipenko to be made in Detroit and includes not only a group of his sculpture in silver luster and bronze as well as a number of delightful small terra cottas, but a supplementary group of his drawings and paintings as well.

The sculpture is especially stimulating because of its interesting use of simplified, well defined planes and highly stylized, almost abstract forms. The drawings are of equal interest in showing the method of the sculptor and his approach to his problems.

Detroit is fortunate in being able to see the exhibition which alread had been booked for Europe but which was delayed in order to make this Detroit showin possible.

ВІДОЗВА

ДО ГРОМАДЯН ЗБОРІВСЬКОГО ПОВІТУ.

Господарська кріза в Польщі допровадила до того, що наш селянин, бажаючи розбудувати своє господарство, мусить платити Жидам та жидівським касам від уділеного йому кредиту нераз річно 60—80% провізії.

Цей визиск лихварів і залежність від чужих капіталів примусили нашого селянина до організації власних кредитових кооператив та орґанізації ощадностей.

На жаль, ті кооперативи є лише в стадії організації і не можуть дати великої помочі нашому селянинови, бо й навіть передвоєнні повітові каси не всилі навіть в одній десятій части задоволити жадання нашого села, бо не мають на це оборотового капіталу.

Перед війною за Австрії державні і приватні банки давали догідний кредит нашим повітовим касам, які нераз ставали в пригоді для нашого села, а особливо при парцеляціях поміщицьких ґрунтів. Тепер Польща нашим касам ніякого кредиту не дає, а навіть колиб і дала, то це погубилоби наші каси, ставлячи їх в залежність від держави.

Остається одинокий вихід із того важного положення: льокація українського гроша в українських касах для розбудови господарства українського населення.

Одною з таких повітових кас є Товариство Задаткове в Зборові, яке є власником чотирофронтової реальности в осередку міста Зборова, простором около 5 морґів площі, на якій стоїть партеровий дім.

Ця реальність представляє вартість около $15,000. Одначе поза доброю порукою до льокації капіталу Товариство Задаткове має дуже малий оборотовий капітал і тому звертається з закликом до земляків зборівського повіту, льокувати свої ощадности в Товаристві Задатковім у Зборові, яке на жадання вкладчиків дає як застав записи гіпотечні на реальність товариства, щоби забезпечити їх вклади.

Не жадаємо ніякої милостині від Вас, Дорогі Земляки, а лише просимо Вас, щоби Ви своїми ощадностями допомогло розбудувати господарство і промисл нашого народа, рівночасно нічого на тім не тратячи.

Зважте, що колиб тільки одна десята частина того капіталу, який американські Українці вкладають до американських кас, була ульокована в наших краєвих кредитових установах, скільки нових варстатів праці в краю можнаби створити на ці кредити, скільки нашого народу найшлоби працю!

Тому, Дорогі Земляки, льокуйте свої ощадности в своїм Товаристві Задатковім у Зборові, яке посідає дуже гарне майно, як запоруку для вкладів і присилайте свої ощадности до: Towarystwo Zadatkowe, Zborów, East Galicia.

Директорами Товариства Задаткового є тепер: Осип Маланчук, правник; Осип Стопкевич, інжинір і Григорій Швець, бувший урядник каси.

Один часопис одержав від якогось „віршороба" поезію п. з. „Чому я жию?"

Редакція відповіла в рубриці „Листування": „Ви жиєте тому, що ви вашу „поезію" прислали почтою, замісць принести її до нас особисто".

Пан Ікс іде в гості до пана Інсильона та бачить, що тамтой, як лише побачив його, скоро ховається. Виходить наймичка до пана Ікс і каже:

— Пана Інсильона нема дома.

— Так? То як прийде до дому, прошу сказати, що мене не було.